

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/ryszard-kuklinski/101148,Ryszard-Kuklinski-Czlowiek-ktory-umknał-Moskwie.html>

Płk Ryszard Kukliński asystujący gen. Wojciechowi Jaruzelskiemu w siedzibie głównej Układu Warszawskiego, 1979 r. Fot. z zasobu AIPN

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Ryszard Kukliński. Człowiek, który umknął Moskwie

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: KRZYSZTOF PAWLUCZUK 23.05.2023

23 maja 1984 r. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie wydał zaoczny wyrok śmierci na płk. Ryszarda Kuklińskiego, który ponad dwa lata wcześniej, zagrożony dekonspiracją, opuścił Polskę. Niepowodzenie prób jego

zabicia lub porwania ze Stanów Zjednoczonych i zorganizowania pokazowego procesu skłoniły komunistyczne władze do osądzenia go oraz skazania pod jego nieobecność.

Rola agenta o pseudonimach „Mewa” i „Jack Strong” zakończyła się w listopadzie 1981 r. po ponad dekadzie współpracy z amerykańskim wywiadem. Ze względu na pełnione przez siebie funkcje w Sztabie Generalnym Wojska Polskiego mógł oddać nieopisane usługi Amerykanom. Był określany mianem najcenniejszego źródła informacji w obozie sowieckim.

Do najważniejszych osiągnięć Kuklińskiego, oprócz dostarczenia Centralnej Agencji Wywiadowczej (CIA) tajnych dokumentów strategicznych Układu Warszawskiego, należało przekazanie na Zachód planów wprowadzenia stanu wojennego w Polsce. W ówczesnej sytuacji społecznej i geopolitycznej było to zarówno dla PRL, jak i dla Związku Sowieckiego, ciosem niezwykle dotkliwym, który nie mógł pozostać bez reperkusji.

Zdjęcie portretowe Ryszarda Kuklińskiego w mundurze pułkownika. Fot. z zasobu AIPN

Po ucieczce „Jacka Stronga”

Naczelnny Prokurator Wojskowy już kilka dni po zniknięciu oficera pełniącego tak znaczące stanowisko

służbowe wydał postanowienie o wszczęciu dochodzenia w sprawie zaginięcia, które szybko wykryło jego realne przyczyny. Śledztwo prowadził Zarząd II Szefostwa Wojskowej Służby Wewnętrznej zajmujący się m.in. szpiegostwem. Niemal od początku w aktach postępowania przewijały się informacje o międzynarodowych kontaktach Kuklińskiego, w tym przede wszystkim o służbie pod koniec lat 60. w Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru w Wietnamie oraz prywatnym żeglowaniu do portów w Europie Zachodniej. Ogólnopolskie poszukiwania operacyjne i służbowe, seria przeszukań i przesłuchań osób związanych z pułkownikiem, doprowadziły jedynie do ustalenia, że wraz z nim zniknęła jego żona i dwaj synowie. Jasnym stało się, że nie ma go w kraju. W marcu 1982 r. wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu oraz poszukiwaniu listem gończym.

Po trwającym ponad dwa lata śledztwie, 13 marca 1984 r., Naczelna Prokuratura Wojskowa skierowała do Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego akt oskarżenia. Obejmował on dwa generalne zarzuty tj. trwałe uchylanie się od służby wojskowej poprzez opuszczenie macierzystej jednostki i nielegalny wyjazd z kraju oraz działanie na rzecz wywiadu USA poprzez przekazywanie mu „informacji godzących w podstawy bezpieczeństwa i obronności PRL”. Prokuratura jednocześnie wniosła o rozpoznanie sprawy w trybie postępowania w stosunku do nieobecnych, z wyłączeniem jawności.

**Ppłk Ryszard Kukliński w Pekinie,
ok. 1967 r. Fot. z zasobu AIPN**

Rozprawa główna rozpoczęła się 4 maja 1984 r. Przewodniczącym składu orzekającego był sędzia płk Władysław Monarcha, oskarżał prokurator wojskowy ppłk Piotr Daniuk. Charakterystycznym elementem przewodu sądowego było usiłowanie udowodnienia, że pułkownik czerpał korzyści materialne w zamian za dostarczane materiały. Stało się to następnie koronnym argumentem używanym w przestrzeni publicznej przeciwko Kuklińskiemu.

Sąd uznał, że Kukliński posiadał wręcz nieograniczony zakres wiadomości dotyczących obronności i bezpieczeństwa państwa. Wbrew temu, że nie ustalono od kiedy trwała jego współpraca ze służbami specjalnymi USA ani co dokładnie zostało im przekazane, przyjęto za pewnik udostępnienie wszystkich posiadanych informacji. Wobec braku możliwości precyzyjnego wyjaśnienia kluczowych kwestii na podstawie posiadanych dowodów, opierano się na zeznaniach świadków, doniesieniach wywiadowczych oraz pośrednio

Postanowienie Naczelnej Prokuratury Wojskowej o wszczęciu śledztwa w sprawie zaginięcia płk. Ryszarda Kuklińskiego z 11 listopada 1981 r. Z zasobu AIPN

57
22 marca 82

PROKURATURA WOJSKOWA
Warszawa, dnia 22 marca 1982 r.

1. Sygn. akt V.Pw.81.12/01

LIST GOŃCZY
na ukrywającego się podejrzanego

Kancelnia Prokuratury Wojskowej w Warszawie
na podstawie postanowienia z dnia 11 marca 1982 r.

rozmiejsczyć ukrywającego się podejrzanego:

1. Nazwisko i imię: Kukliński Ryszard Jerzy

2. Nazwisko matki - pseudonim: nie posiada

3. Imiona rodziców i nazwisko rodzone: Stanisław i Anna Kowalec

4. Data i miejsce urodzenia: 15 sierpnia 1930 r. Warszawa

5. Ostatnie miejsce zamieszkania: Warszawa ul. Bajkówek 11

6. Ostatnie miejsce pracy: Jednostka Wojskowa 3154 Warszawa

7. Adres rodziców lub rodziny: Smolny, 7 dwójce dzieci w wieku 29 i 27 lat

8. Stan cywilny / rodziny: pułkownik Jednostka Wojskowa 3154

9. Stopień wojskowy / przynależność do wojska: Warszawa

10. Zawód: żołnierz umysłowy

11. Kształta: a) wzrost: około 167 cm c) cięwa: pościągła
b) waga: 55 kg d) cięwa: ciemna na bok 0, nos
c) oczy: niebieskie d) zarost: 0
e) włosy: 0

12. Zmaki szczególne: brak kolczykowy nig, sylwetka pochyła do przodu

Miejsce na podpis

List Gończy Naczelnej Prokuratury Wojskowej za płk. Ryszardem Kuklińskim z 22 marca 1982 r. Z zasobu AIPN

PROKURATURA WOJSKOWA
Warszawa, dnia 22 marca 1982 r.

57
22 marca 82

ART OŚWIADCZENIA

1. p-ko: płk. Ryszardowi Jerzemu Kuklińskiemu przestępstwa określone w art. 304 § 3 k.k. oraz w art. 122 k.k.

2. Oskarżenia: Ryszardowi Jerzemu Kuklińskiemu „Stanisławowi i Annie Kowalców” z 15 sierpnia 1930 r. w Warszawie, w związku z obywatelstwem polskim, absolwentem ASG, samotny, ojca dwojga dorosłych dzieci, pułkownika WP, pełniącego ostatnią służbę nowoczo w Sztabie Generalnym WP w Warszawie, bezpartyjnego, pochodzącego z rodziny robotniczej, samotnie i dyscyplinarnie nie karzanego, odznaczanego Krzyżem Kawalerskim OWP, Srebrnym Krzyżem Zasługi i innymi odznaczeniami państwowymi i resortowymi, ostatnie zamieszkałego w Warszawie przy ul. Bajkówek 11 w strumieniu do którego w dniu 22 marca 1982 r. wykonano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu

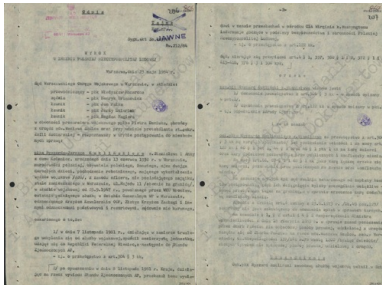
3. o s.k. art. 122 k.k.

4. w dniu 7 listopada 1981 r. działając w imieniu swego uchylenia się od służby wojskowej, opuścił niestawiając jednostkę uchylenia się od Republiki Federalnej Niemiec, a następnie do Stanów Zjednoczonych AP.

5. o s.k. art. 304 § 3 k.k.

6. w oparciu o postanowienie z dnia 11 listopada 1981 r. Kraj, działając na rzecz wyznaczenia Stanów Zjednoczonych AP, przystąpił do wysiłków w celu przesiedlenia w kierunku CIA w Białymostku / Waszyngton.

**Akt oskarżenia przeciwko płk.
Ryszardowi Kuklińskiemu. Z
zasobu AIPN**

**Wyrok Sądu Warszawskiego
Okręgu Wojskowego z 23 maja
1984 r. orzekający zaocznie karę
śmierci wobec płk. Ryszarda
Kuklińskiego. Z zasobu AIPN**

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ